

אנטישמיות ואנטי-ציונות בארצות הברית ברקע המלחמה נגד איראן

טד ששון ואופיר דיין | גיליון 2132 | 27 באפריל 2026

גל תקיפות אלימות וחשש מהשלכות המלחמה נגד איראן הגבירו את הקשב לנושא האנטישמיות בארצות הברית. ממצאי מחקרים חדשים מתעדים את היקף הבעיה ואת עומק הדאגה בקרב יהודי ארצות הברית, ומעוררים ויכוח נוקב בקרב הקהילה היהודית לגבי דרכי התגובה המיטביות. למחלוקת זו השלכות חשובות על המדיניות הישראלית. במסגרת הדיון התגבשו שלוש גישות מרכזיות: אסטרטגיית "זכויות אזרח", המתמקדת בהגנה משפטית ובסינוגר; גישה המדגישה את הצורך להתעמת עם האנטי-ציונות שהיא אמצעי מודרני לעוינות נגד יהודים; ואסטרטגיה המתעדפת השקעה בחינוך יהודי ובהתחדשות קהילתית. מדובר בגישות משלימות, ולישראל נודע תפקיד חשוב בעיצובן. על ישראל לאמץ אסטרטגיה לאומית למאבק באנטישמיות ובאנטי-ציונות, לחזק את הדיפלומטיה הציבורית, להרחיב את השותפויות החינוכיות עם קהילות התפוצות ולתמוך ביוזמות שתכליתן להחיות ולהעצים את הזהות היהודית ואת הציונות.

באמצע מארס, אזרח אמריקאי ממוצא לבנוני פגע עם משאית עמוסת חומרי נפץ בלובי של בית כנסת בפרברי דטרויט, בזמן שבכיתות סמוכות התקיימה פעילות של גן ילדים. הילדים פונו דרך החלונות והתוקף נהרג בחילופי אש עם מאבטח בית הכנסת. מאוחר יותר פרסם ה-FBI את תוצאות החקירה, שלפיהן התוקף פעל בהשראת חיזבאללה וביקש להרוג מספר רב ככל האפשר של יהודים.

הפיגוע ליד דטרויט התרחש בעקבות שורת אירועים, שגרמו דריכות שיא בקרב יהודי התפוצות. בחודשים האחרונים הוצתו אמבולנסים בלונדון, נורו רייות לעבר בתי כנסת בטורונטו, ו-15 בני אדם נרצחו בחגיגת חנוכה באוסטרליה. בארצות הברית תיזכר השנה האחרונה בשל השלכת בקבוק תבערה לעבר צעדת הזדהות עם החטופים הישראליים בשבי חמאס, שנערכה בבולדר, קולורדו; רצח שני דיפלומטים ישראלים במוזיאון היהודי בושינגטון הבירה; והצתת ביתו של המושל היהודי של פנסילבניה. במהלך שנה זו נפוצו רטוריקה ודמויות אנטישמיות בפלטפורמות תקשורת של הימין הקיצוני, ואנטי-ציוני מוצהר נבחר לראשות עיריית ניו יורק.

המלחמה המשותפת של ארצות הברית וישראל נגד איראן הוסיפה נדבך חדש לחששות של יהודי התפוצות. על אף שהמערכה המשותפת מייצגת את שיא שיתוף הפעולה האסטרטגי בין המדינות, המבצע אינו פופולרי בקרב הציבור האמריקני הרחב, החושש מהישנות המלחמות הקטלניות, היקרות והממושכות בעיראק ובאפגניסטן. יתרה מכך, יהודים אמריקאים חוששים כי ישראל ותומכיה היהודים בארצות הברית יואשמו בעצם הלחמה, כולל בהשלכות הכלכליות של הזינוק במחירי האנרגיה שנגרם בעטיה. ואכן, ההאשמה כי ישראל גררה את ארצות הברית למלחמה באיראן הפכה רכיב מרכזי בשיח הפוליטי האמריקאי על אודות המלחמה. טענה זו אף זכתה לתיקוף רשמי לכאורה בהערותיו של מזכיר המדינה האמריקאי ג'יי.די ואנס (שמהן חזר בו מאוחר יותר), וקודמה ביתר שאת על ידי פקידי ממשל אחרים, ביניהם ג'וזף קנט, לשעבר מנהל המרכז למלחמה בטרור, שהתפטר מתפקידו במחאה על המלחמה נגד איראן.

נראה כי החשש שישראל ויהודי ארצות הברית יואשמו במלחמה משפיע גם על עמדותיהם של יהודי ארצות הברית עצמם. בסקר שהוזמן על ידי המכון לבוחר היהודי (Jewish Electorate Institute), 55% מהמצביעים היהודים הביעו התנגדות למלחמה, ו-54% אמרו כי המלחמה צפויה לעורר "דאגה לגבי תפקידן של ישראל ויהדות ארצות הברית במדיניות החוץ האמריקנית". עם זאת, בדומה לציבור האמריקני הרחב, דעת הקהל היהודית בנוגע למלחמה חלוקה לאורך קווים מפלגתיים: באותו סקר, 74% מהיהודים הדמוקרטים הביעו התנגדות למלחמה, בעוד 83% מהיהודים הרפובליקנים תמכו בה.

ראיות חדשות לאנטישמיות

לאחרונה פרסם הוועד היהודי-אמריקני (AJC), ארגון יהודי מוביל, את ממצאי הסקר השנתי שלו בנושא אנטישמיות בארצות הברית, שהתבסס על שני מדגמים גדולים: אחד של מבוגרים יהודים, ואחד של כלל הציבור האמריקני.

לפי הממצאים המרכזיים:

- 93% מהיהודים ו-70% מכלל האמריקנים תיארו את האנטישמיות כבעיה רצינית במידה מסוימת או כרצינית מאוד.
- 86% מהיהודים ו-63% מכלל האמריקאים אמרו כי האנטישמיות גברה בארצות הברית מאז מתקפת חמאס ב-7 באוקטובר 2023.
- 71% מהיהודים דיווחו כי נתקלו בתוכן אנטישמי ברשת או ברשת חברתית בשנת 2025. בקרב כלל הציבור האמריקאי, 45% אמרו כי ראו באופן אישי תקריות אנטישמיות או שמעו על אודותיהן, בעיקר בתכנים מקוונים (נתון זה חשוב משום שנכון לשנת 2025, יותר אמריקאים צרכו חדשות דרך המדיה החברתית מאשר דרך הטלוויזיה או העיתונות הכתובה).

הסקר בקרב הקהילה היהודית בחן גם חוויות אישיות: 31% דיווחו כי היו יעד לאנטישמיות לפחות פעם אחת בשנה האחרונה – בעיקר הערות אנטישמיות פנים אל פנים או ברשת. יותר ממחצית (55%) שינו את התנהגותם בשל החשש מאנטישמיות. שינוי זה בא לידי ביטוי בהימנעות מנוכחות במקומות מסוימים או מנשיאת סממנים יהודיים מזהים – שיעור גבוה משמעותית מאשר בסקרים קודמים של ה-AJC (להשוואה, בשנת 2022 דיווח ה-AJC כי 38% מהיהודים שינו את התנהגותם). לבסוף, 17% מהיהודים שקלו לעזוב את ארצות הברית בשל האנטישמיות - עלייה מ-13% בסקר של 2024.

לצד הדאגה הנרחבת, הסקר בקרב כלל הציבור האמריקאי מצא חוסר היכרות משמעותי עם המונח "אנטישמיות": כמעט שליש דיווחו כי מעולם לא שמעו את המונח (10%) או שאינם יודעים את פירושו (20%). יתרה מכך, 74% מאלו שדיווחו כי נתקלו באנטישמיות בחרו שלא להגיב או לדווח עליה.

אסטרטגיות מתחרות למאבק באנטישמיות

פרסום דוח ה-AJC תרם להתגבשות דיון פנימי בקהילה היהודית האמריקנית לגבי הדרך הטובה ביותר להתמודד עם האנטישמיות. בדיונים המתנהלים בעיתונות היהודית, בפודקאסטים פופולריים ובארגונים קהילתיים עלו שלוש גישות מובחנות:

1. **אסטרטגיית זכויות האזרח:** ארגונים ותיקים וגדולים, דוגמת הליגה נגד השמצה (ADL) וה-AJC, נשענים על פרטואר אסטרטגי שנבנה במשך עשורים. ארגונים אלו פועלים בארבעה צירים מרכזיים: **חינוך ציבורי** (כולל פיתוח מערכי שיעור לבתי ספר ואוניברסיטאות וקמפיינים להסברה); **הכשרת מנהיגות** (סדנאות למנהלי מוסדות חינוך, משטרה ובחרי ציבור); **סינגור וליטיגציה** (קידום הגדרת האנטישמיות של International - IHRA - Holocaust Remembrance Alliance - חקיקה להגברת ההגנה המשפטית); ו**איסוף נתונים ודיווח**.
2. **אסטרטגיית המאבק ב"אנטיצינות":** גישת זכויות האזרח הייתה לאחרונה מטרה לביקורת מצד פעילים הנושאים את דגל "התנועה נגד אנטיצינות". גישה זו, המובלת בעיקר על ידי אקדמאים ומושפעת מחוויותיהם בקמפוסים במהלך שנת 2024, מגדירה את האנטי-ציונית כביטוי ייחודי של שנאת יהודים והמסר שלה הוא שעל הארגונים היהודיים להעביר את מרכז הכובד מהמאבק באנטישמיות הקלאסית למאבק באנטיצינות. תומכי הגישה מבקשים להציג את האנטי-ציונית כתפיסת עולם אנטי-יהודית עצמאית – כזו שקודמה תחילה על ידי ברית

המועצות ואומצה בהמשך על ידי השמאל העולמי במסגרות של זכויות אדם וזכויות ילידים. לטענתם, בעוד שהאנטישמיות הייתה האיום הגדול ביותר במאה ה-20, האנטי-ציונות היא האיום המרכזי כיום. המצדדים בגישה זו משמיטים את המקף ומכנים את התופעה "אנטיציונות" כדי להדגיש את ייחודה כתנועה נפרדת ולא כתפיסה פוליטית בדיון הציבורי.

3. **אסטרטגיית החינוך היהודי:** גישה שלישית קוראת לשינוי סדרי העדיפויות הקהילתיים והתרחקות מהתמקדות באנטישמיות או באנטי-ציונות. ברט סטיבנס, בעל טור ב"ניו יורק טיימס", טען כי פריחה יהודית אינה תלויה רק בביטחון פיזי, אלא מתרחשת כאשר היהדות הופכת ל"רכיב המרכזי בחיים, המקור שממנו אנו שואבים משמעות ותכלית". סטיבנס קורא להשקעה מוגברת במוסדות שיכולים להחיות את החיים היהודיים: בתי ספר, מוזיאונים, מרכזי תרבות, בתי הוצאה לאור וחינוך רבני, תוך הגדרת המאבק המסורתי באנטישמיות כ"מאמץ מבוזבז ברובו".

המלצות למדיניות

בעוד שהדיון בקהילה היהודית מציב את הגישות הללו כסותרות, למעשה כל אחת מהן מטפלת בממד חשוב של הבעיה. לצד מאמצי הארגונים היהודיים בארצות הברית, למדינת ישראל תפקיד מכריע. תגובה ישראלית משמעותית צריכה לכלול את הרכיבים הבאים:

- **גיבוש אסטרטגיה לאומית:** על ישראל לנסח ולפרסם אסטרטגיה לאומית למאבק באנטישמיות ובאנטי-ציונות, בדומה למדינות אחרות החתומות על הצהרת IHRA. אסטרטגיה זו צריכה להגדיר פעולות שרק מדינה ריבונית יכולה לנקוט, ולבחון כיצד מדיניותה של ישראל משפיעה על זרמי האנטישמיות בעולם.
- **שדרוג הדיפלומטיה הציבורית:** הנזק לתדמיתה של ישראל במהלך שנות המלחמה מאז ה-7 באוקטובר 2023 הוא חמור. המערכה המשותפת עם ארצות הברית נגד איראן יכולה לשמש בסיס לנרטיב חדש על תרומת ישראל לביטחון הלאומי האמריקאי ועל הערכים המשותפים לשתי המדינות.
- **חיזוק הזהות והחינוך:** על ישראל להתמקד במה שהיא יכולה לעשות באופן ייחודי – חיזוק הזהות היהודית והחינוך. עדיפות עליונה צריכה להינתן לשיקום תוכניות חינוכיות מבוססות-ישראל (כמו "תגלית" ו"מסע"), שמספר משתתפיהן הצטמצם במידה ניכרת בשנות הקורונה והמלחמה.
- **שיתוף פעולה חינוכי:** אנשי חינוך מישראל ומהתפוצות צריכים לגבש יוזמות משותפות שתכליתן ללמד על אודות ההיסטוריה והביטויים העכשוויים של אנטישמיות ואנטי-ציונות, כדי ליצור בסיס ידע משותף שיאפשר שיתוף פעולה טוב יותר.
- **החייאת הרעיון הציוני:** על ישראל והתפוצות לפעול להשבת הציונות למרכז השיח כרעיון חיובי ומאחד. "ציונות של אוהל רחב", המקיפה את כל הקשת הפוליטית, עשויה לאחד את מרבית העם היהודי סביב אישור זכות ההגדרה העצמית, תוך דחיית האידיאולוגיה השואפת לפרק את המדינה היהודית.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט.